



EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.9.2025
COM(2025) 810 final

ANNEX 1 – PART 1/4

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS

**ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Mehhiko Ühendriikide
vahelise poliitilise, majandusliku ja koostööalase strateegilise partnerluse lepingu
Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta**

EUROOPA LIIDU
JA SELLE LIIKMESRIIKIDE
NING MEHHIKO ÜHENDRIIKIDE
POLIITILISE, MAJANDUSLIKU JA KOOSTÖÖALASE
STRATEEGILISE PARTNERLUSE LEPING

PREAMBUL

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

HORVAATIA VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA VABARIIK,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

kes on Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu osalised, edaspidi „liikmesriigid“,

EUROOPA LIIT, edaspidi „liit“ või „EL“,

ühelt poolt ning

Mehhiko Ühendriigid, edaspidi „Mehhiko“,

teiselt poolt,

edaspidi koos „lepinguosalised“,

VÕTTES ARVESSE neid ühendavaid tugevaid kultuurilisi, poliitilisi ja majanduslikke sidemeid;

KINNITADES VEEL KORD oma toetust demokraatlikele põhimõtetele, õigusriigile, inimõigustele ja põhivabadustele ning massihävitusrelvade leviku vastasele võitlusele, mis on nende partnerluse ja koostöö aluseks;

PIDADES SILMAS, kui suure panuse on nende sidemete tugevdamiseks andnud Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Mehhiko Ühendriikide vaheline majanduspartnerlust, poliitilist kooskõlastamist ja koostööd käsitlev leping, millele kirjutati alla 8. detsembril 1997 Brüsselis;

ARVESTADES 27. jaanuari 2013. aasta Santiago deklaratsiooniga võetud ühist kohustust majanduspartnerlust, poliitilist kooskõlastamist ja koostööd käsitlevat lepingut ajakohastada ning see asendada, et võtta arvesse uut poliitilist ja majanduslikku tegelikkust ning strateegilises partnerluses tehtud edusamme;

ARVESTADES, et Euroopa Liidu ja Mehhiko Ühendriikide vaheline kaubanduse vaheleping (edaspidi „ELi-Mehhiko kaubanduse vaheleping“), millega loodi ELi ja Mehhiko vaheline vabakaubanduspiirkond, allkirjastati [X];

RÕHUTADES oma suhete ulatuslikkust ja seda, et nende edasiseks edendamiseks tuleks luua sidus raamistik;

KINNITADES oma staatust strateegiliste partneritena ja otsustavust partnerlust ning rahvusvahelist koostööd ja dialoogi veelgi laiendada ja süvendada, et edendada ühiseid huve ja väärtusi;

KINNITADES oma tahet tugevdada koostööd ühist huvi pakkuvates kahepoolsetes, piirkondlikes, kahe piirkonna vahelistes ja rahvusvahelistes küsimustes;

TUNNISTADES rahvusvahelisele õigusele tugineva tugeva ja tulemusliku mitmepoolse süsteemi tähtsust rahu säilitamisel, konfliktide ennetamisel ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamisel ning ühiste probleemide lahendamisel;

KINNITADES VEEL KORD oma tahet laiendada ja mitmekesistada kaubandussuhteid kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamist käsitleva Marrakechi lepinguga (edaspidi „WTO leping“) ning käesoleva lepingu III osas sätestatud konkreetsete eesmärkide ja sätetega;

OLLES VEENDUNUD, et käesolev leping loob tingimused, mis toetavad nendevahelisi tihenevaid ja kestlikke majandussuhteid, eelkõige kaubanduse ja investeeringute vallas, mis on hädavajalikud majandusliku ja sotsiaalse arengu ning tehnoloogilise innovatsiooni ja moderniseerimise jaoks;

TUNNISTADES, et käesoleva lepingu sätted kaitsevad investeeringuid ja investoreid ning peaksid elavdama vastastikku kasulikku äritegevust, kahjustamata seejuures lepinguosaliste õigust kehtestada oma territooriumil avalikes huvides õigusnorme;

TERVITADES ÜRO Peaassamblee poolt 25. septembril 2015 vastu võetud resolutsiooni 70/1, mis sisaldab kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“ (edaspidi „tegevuskava 2030“), ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel 12. detsembril 2015 Pariisis sõlmitud Pariisi kokkulepet (edaspidi „Pariisi kokkulepe“), 18. märtsil 2015 Sendais toimunud ÜRO kolmandal maailmakonverentsil vastu võetud Sendai kataastroofiohu vähendamise raamistikku 2015–2030, 13.–16. juulil 2015 Addis Abebas toimunud kolmandal arengu rahastamise rahvusvahelisel konverentsil vastu võetud Addis Abeba tegevuskava, ülemaailmse humanitaarabiteemalise tippkohtumise kohustusi, mis võeti vastu 23.–24. mail 2016 Istanbulis toimunud ülemaailmsel humanitaarabiteemalisel tippkohtumisel, ning uut linnade tegevuskava, mis võeti vastu 20. oktoobril 2016 Quitos toimunud eluasemeküsimusi ja säästvat linnaarendust käsitleval ÜRO konverentsil (Habitat III) (edaspidi „uus linnade tegevuskava“), ning kutsudes üles neid kiiresti rakendama;

KINNITADES VEEL KORD oma kindlat tahet lahendada ülemaailmseid probleeme, edendades selleks kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõõdet ning aidates kaasa kestliku arengu eesmärkide ja tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamisele;

KINNITADES oma soovi tugevdada koostööd õiguse, inimõiguste, vabaduse ja julgeoleku valdkonnas;

TUNNISTADES vastastikust kasu, mida tõhustatud koostöö toob hariduse, kultuuri, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas ning muudes ühist huvi pakkuvates valdkondades;

KINNITADES VEEL KORD oma tahet edendada rahvusvahelist kaubandust viisil, mis toetab kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõõdet partnerluse kaudu, millesse on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas kodanikuühiskond ja erasektor, ning rakendada käesolevat lepingut viisil, mis on kooskõlas nende vastavate õigusaktide ning rahvusvaheliste tööjõu- ja keskkonnaalaste kohustustega;

TUNNISTADES, kui oluline on tugevdada vastastikuseid majandus-, kaubandus- ja investeerimissuhteid ning edendada kaubanduse ja investeeringute liberaliseerimist, et soodustada majanduskasvu ning luua uusi võimalusi kummagi lepinguosalise töötajatele ja äriühingutadele, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele;

TUNNISTADES, et käesolev leping aitab parandada tarbijate heaolu ning tagada kõrge elatustaseme ja tõhusa tarbijakaitse;

INNUSTADES oma territooriumil või oma jurisdiktsiooni all tegutsevaid ettevõtjaid kinni pidama ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitlevatest rahvusvaheliselt tunnustatud suunistest ja põhimõtetest, sealhulgas OECD suunistest hargmaistele ettevõtetele, ning järgima vastutustundliku ettevõtluse parimaid tavasid;

TUNNISTADES, et käesoleva lepingu sätetega säilitatakse lepinguosaliste õigus kehtestada oma territooriumil riigisiseste õigusaktide kohaselt õigusnorme ning lepinguosaliste paindlikkus saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, nagu rahvatervis, ohutus, keskkond, kõlblus ning kultuurilise mitmekesisuse edendamine ja kaitsmine,

TUNNISTADES läbipaistvuse, hea valitsemistava ja õigusriigi põhimõtte tähtsust rahvusvahelises kaubanduses ja investeringutes, millest saavad kasu kõik sidusrühmad;

OLLES OTSUSTANUD aidata käesoleva lepinguga kaubandus- ja investeerimistõkkeid kaotades kaasa rahvusvaheliste kaubandus- ja investeerimissuhete harmoonilisele arengule ja laienemisele ning vältida lepinguosaliste vahel uute kaubandus- ja investeerimistõkete loomist, mis võivad vähendada käesolevast lepingust tulenevat kasu;

MÄRKIDES, et kui lepinguosalisel otsustavad käesoleva lepingu raames sõlmida vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala hõlmavaid erilepinguid, mille Euroopa Liit võib sõlmida vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, on sellised lepingud Iirimaa suhtes siduvad ainult juhul, kui Euroopa Liit koos Iirimaaga teatavad Mehhikole samaaegselt oma varasematest kahepoolsetest suhetest lähtuvalt, et sellised tulevased erilepingud on muutunud Iirimaa kui ELi osa suhtes siduvaks, kuna Iirimaad käsitletakse Euroopa Liidu osana kooskõlas Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 21 Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes. Ka edaspidised liidu sisemeetmed, mida võidakse käesoleva lepingu rakendamiseks vastu võtta vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, on Iirimaa suhtes siduvad ainult juhul, kui Iirimaa on teatanud oma kavatsusest sellistes meetmetes osaleda või neid aktsepteerida vastavalt protokollile nr 21. Märkides samuti, et sellised tulevased erilepingud või nendega seotud liidu sisemeetmed kuuluvad Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokollile nr 22 kohaldamisalasse,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I OSA¹

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 1

Lepingu eesmärgid

Käesoleva lepingu eesmärgid on:

- a) luua tugevdatud strateegiline partnerlus, tõhustada poliitilist dialoogi ning süvendada ja laiendada koostööd vastastikust huvi pakkuvates küsimustes;
- b) edendada lepinguosaliste vahelist kaubandust ja investeeringuid, laiendades ja mitmekesistades nende majandus- ja kaubandussuhteid, mis peaksid aitama kaasa suuremale ja kestlikumale majanduskasvule ja elukvaliteedi paranemisele.

¹ Kui käesoleva osa mõni sätte sisaldab viidet mõnele teisele käesoleva lepingu sättele, on tegemist viitega käesoleva osa sättele, kui ei ole sätestatud teisiti.

ARTIKKEL 2

Üldpõhimõtted

1. Demokraatia põhimõtete, inimõiguste ja põhivabaduste ning õigusriigi põhimõtte austamine, mis on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes asjakohastes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates dokumentides, mis on kohaldatavad mõlema lepinguosalise suhtes, on lepinguosaliste sise- ja välispoliitika alus ning moodustab käesoleva lepingu olulise osa.
2. Lepinguosaliselised kinnitavad oma tugevat toetust Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi „ÜRO“) põhikirja põhimõtetele.
3. Lepinguosaliselised on ühisel seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik riiklike ja valitsusväliste osalejate hulgas kujutab endast suurt ohtu rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule.
4. Lepinguosaliselised tunnistavad, et tavarelvade kontrollimatu liikumine ohustab rahvusvahelist ja piirkondlikku rahu, julgeolekut ja stabiilsust, samuti tunnistavad nad vajadust teha koostööd, et tagada tavarelvade vastutustundlik üleandmine.
5. Lepinguosaliselised kinnitavad veel kord oma kindlat tahet edendada kestliku arengu kõiki mõõtmeid, aidates kaasa rahvusvaheliselt kokkulepitud kestliku arengu eesmärkide saavutamisele, ning teha koostööd ülemaailmsete keskkonnaprobleemide lahendamiseks.

6. Lepinguosalised kinnitavad oma kindlat toetust soolisele võrdõiguslikkusele ning naiste ja tütarlaste võimestamisele.
7. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma lubadust võidelda igasuguse diskrimineerimise, sealhulgas soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise vastu.
8. Lepinguosalised kinnitavad võetud kohustust rakendada käesolevat lepingut, tuginedes ühistele väärtustele, sealhulgas põhimõtetele, mis puudutavad dialoogi, vastastikust austust, võrdset partnerlust, mitmepoolsust, koostööd ja rahvusvahelise õiguse austamist.

II OSA²

POLIITILINE DIALOOG JA KOOSTÖÖ

1. PEATÜKK

POLIITILINE DIALOOG, RAHVUSVAHELINE RAHU JA JULGEOLEK

ARTIKKEL 1.1

Poliitiline dialoog

1. Lepinguosalised tugevdavad poliitilist dialoogi ja koostööd kõikidel tasanditel, vahetades teavet ja pidades konsultatsioone kahepoolsetes, piirkondlikes, kahe piirkonna vahelistes, rahvusvahelistes ja mitmepoolsetes küsimustes.
2. Poliitilise dialoogi eesmärk on:
 - a) edendada kahepoolsete suhete arengut ja tugevdada strateegilist partnerlust;
 - b) tugevdada koostööd piirkondlike, kahe piirkonna vaheliste ja rahvusvaheliste probleemide ja küsimuste lahendamisel.

² Kui käesoleva osa mõni sätte sisaldab viidet mõnele teisele käesoleva lepingu sättele, on tegemist viitega käesoleva osa sättele, kui ei ole sätestatud teisiti.

3. Lepinguosaliste poliitiline dialoog võib toimuda vastavalt vastastikusele kokkuleppele järgmistes vormides:

- a) konsultatsioonid, kohtumised ja külastused tippkohtumiste tasandil;
- b) konsultatsioonid, kohtumised ja külastused ministrite tasandil;
- c) korrapärased kõrgemate ametnike kohtumised, sealhulgas kõrgetasemeline poliitiline dialoog;
- d) valdkondlik dialoog ühist huvi pakkuvates küsimustes;
- e) Mehhiko parlamendi ja Euroopa Parlamendi delegatsioonide suhtlus ja muude kontaktide arendamine;
- f) muus vormis, milles lepinguosalisel on kokku leppinud.

ARTIKKEL 1.2

Demokraatlikud põhimõtted, inimõigused ja õigusriik

1. Lepinguosalised teevad koostööd inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel, sealhulgas inimõigusi käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktide ratifitseerimisel ja rakendamisel, ning demokraatlike põhimõtete ja õigusriigi tugevdamisel, soolise võrdõiguslikkuse edendamisel ja mis tahes vormis diskrimineerimise vastu võitlemisel.

2. Koostöö raames võib muu hulgas:
- a) edendada sisukat ja ulatuslikku inimõigustealast dialoogi;
 - b) toetada inimõigusi käsitlevate tegevuskavade koostamist ja rakendamist;
 - c) edendada inimõigusi, sealhulgas hariduse ja koostöö kaudu;
 - d) tugevdada inimõigustega seotud riiklikke ja piirkondlikke institutsioone;
 - e) tõhustada koostööd ÜRO inimõiguste lepingu järelevalveorganitega ja Inimõiguste Nõukogu erimenetluste esindajatega nende soovitude rakendamiseks;
 - f) tõhustada koostööd ÜRO inimõigustega seotud institutsioonides ning asjakohastel piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel;
 - g) tugevdada demokraatia põhimõtete ja meetodite rakendamise võimekust;
 - h) tugevdada kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil head, sõltumatut ja läbipaistvat juhtimist, edendada institutsioonide vastutust ja läbipaistvust ning toetada kodanike osalemist ja kodanikuühiskonna kaasamist;
 - i) teha vajaduse korral koostööd ja koordineerida tegevust, sealhulgas kolmandates riikides, et tugevdada demokraatlikke põhimõtteid, inimõigusi ja õigusriiki;

- j) edendada rahvusvaheliste inimõigustealaste lepingute ülemaailmset kohaldamist ja kannustada teisi riike täitma selles valdkonnas võetud kohustusi;
- k) tegutseda selle nimel, et hoida ära olukordi, kus inimõiguste rikkumised jäävad karistamata.

ARTIKKEL 1.3

Sooline võrdõiguslikkus ja naiste võimestamine, rahu, julgeolek ja kestlik areng

1. Lepinguosalised edendavad soolist võrdõiguslikkust ja naiste võimestamist. Nad tunnistavad, et sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste võimestamine on kestliku ja kaasava arengu, demokraatia ja julgeoleku täieliku saavutamise eeltingimus. Lepinguosalised analüüsivad täiendavaid koostöökavasid ja võimalikku sünergiat vastavate poliitikameetmete ja algatuste vahel kooskõlas rahvusvaheliste standardite ja kohustustega, mis on sätestatud näiteks ÜRO Peaassamblees 18. detsembril 1979 vastu võetud konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, ÜRO naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee üldistes soovitusetes, tegevuskavas 2030, ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 1325 (2000) ning sellele järgnenud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides naiste, rahu ja julgeoleku kohta.

2. Koostöö raames võib muu hulgas:
- a) edendada soolise aspekti arvestamist;
 - b) toetada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 (2000) käsitleva riikliku tegevuskava väljatöötamist ja rakendamist;
 - c) edendada naiste poliitilist osalust ja juhtimist, nende juurdepääsu kvaliteetsele haridusele, majanduslikku mõjuvõimu ja juhtpositsiooni ning suuremat osalemist tööjõus;
 - d) tugevdada riiklikke ja piirkondlikke institutsioone erimeetmete abil, millega lahendada ja käsitleda naiste- ja tütarlastevastase vägivallaga seotud probleeme, sealhulgas seksuaalse ja soolise vägivalla ennetamine ja selle eest kaitsmine, uurimis- ja vastutusele võtmise mehhanismid, ohvrite toetamine ning naiste ja tütarlaste ohutus- ja julgeolekutingimuste edendamine;
 - e) tugevdada aktiivselt naiste inimõiguste kaitset, sealhulgas igasuguse diskrimineerimise ja vägivalla eest, ning tagada nende juurdepääs õigusemõistmisele;
 - f) tõhustada koostööd ÜRO asjaomaste organite ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega;
 - g) edendada aktiivselt soolise võrdõiguslikkuse analüüsi ja soolise perspektiivi süstemaatilist kaasamist kõigisse rahu ja julgeolekuga seotud küsimustesse, tagades samal ajal naiste juhtpositsiooni ja sisulise osalemise rahuprotsessides, vahendustegevuses, konfliktide lahendamises ja rahu kindlustamises ning tsiviil- ja sõjalistes missioonides ja operatsioonides.

ARTIKKEL 1.4

Massihävitusrelvade leviku tõkestamine

1. Lepinguosalisel on seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levitamine nii riiklikele kui ka valitsusvälistele organisatsioonidele on üheks kõige tõsisemaks ohuks rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule. Seepärast teevad lepinguosalisel koostööd ning võitlevad massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastu, tagades desarmeerimist ja tuumarelvade leviku tõkestamist käsitlevate rahvusvaheliste lepingute ja kokkulepete ning muude asjakohaste rahvusvaheliste kohustuste täieliku täitmise ja rakendamise riigisisel tasandil. Lepinguosalisel lepivad kokku, et see säte on käesoleva lepingu oluline osa.
2. Lepinguosalisel teevad koostööd ja aitavad võidelda massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastu,
 - a) võttes meetmeid asjakohaste rahvusvahelise õiguse aktide allakirjutamiseks, ratifitseerimiseks või vajaduse korral nendega ühinemiseks ning nende täies ulatuses rakendamiseks;
 - b) luues ja säilitades tõhusa siseriikliku ekspordikontrollisüsteemi nii massihävitusrelvadega seotud kaupade transiidi kui ka ekspordi kontrollimiseks, sealhulgas massihävitusrelvadega seotud kahese kasutusega tehnoloogiate lõppkasutuse jälgimiseks, ning kehtestades ekspordikontrolli eeskirjade rikkumise eest tõhusad karistused.
3. Lepinguosalisel seavad sisse korrapärase poliitilise dialoogi eespool nimetatud meetmete toetamiseks ja kooskõlastamiseks.

ARTIKKEL 1.5

Väike- ja kergrelvad ning muud tavarelvad

1. Lepinguosalisel tunnistavad, et väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ja osade ebaseaduslik tootmine, vedamine ja levitamine ning nende ebaseaduslik kokkukogumine, puudulik haldamine, ladude ebapiisav turvamine ja kontrollimatu levik on endiselt tõsine oht rahule ja rahvusvahelisele julgeolekule.
2. Lepinguosalisel järgivad ja täidavad igati oma kohustust tegeleda kehtivate rahvusvaheliste lepingute ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide kohaselt väike- ja kergrelvade, sealhulgas nende laskemoona ja osade ebaseadusliku kaubanduse probleemiga, samuti kohustusi, mis on võetud muude selles valdkonnas kohaldatavate rahvusvaheliste dokumentide alusel, näiteks ÜRO tegevusprogrammi raames, mis käsitleb väike- ja kergrelvade salakaubanduse kõikide aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist.
3. Lepinguosalisel peavad tähtsaks riiklikke kontrollisüsteeme, mida kasutatakse tavarelvade vahendamise suhtes kooskõlas kehtivate rahvusvaheliste normidega. Lepinguosalisel tunnistavad, et sellist kontrolli tuleb teha vastutustundlikul viisil, kuna see aitab tagada rahvusvahelist ja piirkondlikku rahu, julgeolekut ja stabiilsust, vähendada inimkannatusi ning ennetada tavarelvade kõrvaesuunamist.

4. Lepinguosaliselised rakendavad täielikult 2. aprillil 2013 New Yorgis vastu võetud relvakaubanduslepingut ja teevad omavahel relvakaubanduslepingu raames koostööd, sealhulgas edendades relvakaubanduslepingu ülemaailmset kohaldamist kõigis ÜRO liikmesriikides ja täielikku rakendamist kõigi osalisriikide poolt.
5. Lepinguosaliselised teevad koostööd ning tagavad kooskõlastamise, vastastikuse täiendavuse ja koostoime oma jõupingutustes reguleerida rahvusvahelist tavarelvakaubandust või parandada selle reguleerimist ning ennetada, tõkestada ja likvideerida ebaseaduslikku kauplemist relvade, nende laskemoona ja osadega.
6. Lepinguosaliselised alustavad korrapäraselt poliitilist dialoogi, et toetada ja kooskõlastada käesolevas artiklis käsitletud küsimusi.

ARTIKKEL 1.6

Rahvusvaheline Kriminaalkohus

1. Lepinguosaliselised tunnistavad, et rahvusvahelisele üldsusele enim muret tekitavad raskeimad kuriteod ei tohi jääda karistamata, ning püüavad tagada nende kuritegude tulemusliku uurimise ja nende eest vastutusele võtmise, võttes riiklikul tasandil meetmeid ja tõhustades rahvusvahelist koostööd, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga.

2. Lepinguosalised edendavad Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi (edaspidi „Rooma statuut“) ülemaailmset ratifitseerimist või sellega ühinemist ning töötavad selle nimel, et Rahvusvahelise Kriminaalkohtu osalisriigid seda tulemuslikult rakendaksid. Lepinguosalised vahetavad vajaduse korral siseriiklike õigusaktide vastuvõtmise parimaid tavasid ja võtavad meetmeid Rooma statuudi tervikluse tagamiseks.

ARTIKKEL 1.7

Terrorismivastane võitlus

Lepinguosalised kinnitavad veel kord terrorismivastase võitluse tähtsust ning teevad vastavalt kokkulepitule koostööd terroriaktide ennetamisel ja tõkestamisel kooskõlas rahvusvaheliste konventsioonide, asjaomaste ÜRO resolutsioonide ning oma vastavate õigusnormidega. Koostööd tehakse eelkõige järgmiselt:

- a) ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1373 (2001) ning muude asjakohaste ÜRO resolutsioonide ja rahvusvaheliste dokumentide täieliku ja tulemusliku rakendamise raames;
- b) toetades ÜRO liikmesriikide vahelist koostööd, et tulemuslikult rakendada ÜRO ülemaailmset terrorismivastast strateegiat, mille ÜRO Peaassamblee võttis vastu 8. septembril 2006;

- c) vahetades teavet terrorirühmituste ja nende tugivõrgustike kohta kooskõlas rahvusvahelise ja siseriikliku õigusega ning
- d) vahetades kogemusi terrorismi ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks kasutatavate vahendite ja meetodite, sealhulgas tehniliste teadmiste ja koolituste kohta, ning vahetades terrorismi ennetamise parimaid tavaid.

ARTIKKEL 1.8

Rahuvalve ja kriisiohjamine

Lepinguosalised teevad koostööd rahu ja rahvusvahelise julgeoleku edendamiseks. Nad analüüsivad võimalusi koordineerida kriisiohjega seotud tegevust, sealhulgas koostööd kriisiohjeoperatsioonides.

ARTIKKEL 1.9

Kodanike julgeolek

Lepinguosalised edendavad kodanike julgeoleku valdkonnas dialoogi ja koostööd. Nad tunnistavad, et kodanike julgeolekul on riiklik, riikidevaheline, piirkondlik ja kahe piirkonna vaheline mõõde, mis nõuab laiemat dialoogi ja koostööd.

2. PEATÜKK

KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISTES JA PIIRKONDLIKES ORGANISATSIOONIDES

ARTIKKEL 2.1

Rahvusvahelised organisatsioonid

1. Lepinguosalised edendavad mitmepoolsust ja teevad koostööd, vahetades arvamusi ja vajaduse korral kooskõlastades seisukohti rahvusvahelistes organisatsioonides ja foorumitel, sealhulgas ÜROs ja selle spetsialiseeritud asutustes, Maailma Kaubandusorganisatsioonis (edaspidi „WTO“), G20s ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioonis (edaspidi „OECD“).
2. Lepinguosalised kasutavad mitmepoolsete foorumite raames tulemuslikke konsulteerimismehhanisme. Lepinguosalised peavad avatud ja pidevat dialoogi ÜRO Inimõiguste Nõukogus, ÜRO Peaassamblees ning vajaduse korral muudes lepinguosaliste vahel kokku lepitud ÜRO organites ja spetsialiseeritud asutustes.

ARTIKKEL 2.2

Piirkondlikud organisatsioonid

1. Lepinguosaliselised teevad koostööd, vahetades arvamusi vastastikust huvi pakkuvates küsimustes ning jagades vajaduse korral oma seisukohtade kohta teavet nii piirkonna kui ka allpiirkonna tasandi foorumitel ja organisatsioonides.
2. Lepinguosaliselised edendavad kahe piirkonna vahelist dialoogi ja koostööd, sealhulgas liidu ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse vahelise koostöö raames. Kui see on asjakohane, võib koostöö sisaldada Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse integratsiooni ja ühiskonna ülesehitamise toetamist.
3. Lepinguosaliselised edendavad koostööd Vaikse ookeani liidus selle vaatlejariikide raamistiku kaudu.
4. Lepinguosaliselised edendavad piirkondlikku ja kolmepoolset koostööd kolmandate riikidega, peamiselt Kesk-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas.

3. PEATÜKK

VABADUS, TURVALISUS JA ÕIGUS

ARTIKKEL 3.1

Õiguslane koostöö

1. Lepinguosaliselised tõhustavad vastastikuse õigusabi ja väljaandmise valdkonnas asjakohaste rahvusvaheliste lepingute alusel juba tehtavat koostööd. Lepinguosaliselised tugevdavad olemasolevaid mehhanisme ja kaaluvad vastavalt vajadusele uute mehhanismide väljatöötamist, et soodustada rahvusvahelist koostööd selles valdkonnas. Sellise koostöö käigus võetakse meetmeid asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide allkirjastamiseks, ratifitseerimiseks või nendega ühinemiseks ja nende täielikuks rakendamiseks ning tehakse tihedamat koostööd Eurojustiga.
2. Lepinguosaliselised arendavad tsiviil- ja kaubandusajades tehtavat õiguslast koostööd eesmärgiga pidada läbirääkimisi tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevate mitmepoolsete konventsioonide, sealhulgas rahvusvahelise õiguslaste koostöö ja kohtuvaidluste ning laste kaitse valdkonnas kehtestatud Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi konventsioonide üle, ning need konventsioonid ratifitseerida ja neid rakendada.

ARTIKKEL 3.2

Õiguskaitse ning korruptsiooni ja piiriülese organiseeritud kuritegevuse ennetamine ja võitlus nende vastu

1. Lepinguosaliselised teevad koostööd ja vahetavad arvamusi piiriülese organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise, tulirelvade, sealhulgas nende laskemoona ja osadega kauplemise, majandus- ja finantskuritegude, ülemaailmse narkoprobleemi, korruptsiooni ja maksevahendite võltsimise ennetamise ja nende vastu võitlemise valdkonnas kooskõlas oma vastavate õigusaktide ja rahvusvaheliste kohustustega, sealhulgas seoses vastastikuse õigusabi, teabevahetuse, parimate tavade ja koolitusega ning kuritegelikust tegevusest saadud vara või rahaliste vahendite tagasinõudmisega.
2. Lepinguosaliselised jätkavad õiguskaitsealast dialoogi ja koostööd, sealhulgas Europoliga tehtava strateegilise koostöö kaudu, strateegilist õigusalast koostööd, sealhulgas Eurojusti kaudu, ning vajaduse korral koostööd muude riiklike ja rahvusvaheliste institutsioonidega.
3. Lepinguosaliselised püüavad teha koostööd rahvusvahelistel foorumitel, et edendada vajaduse korral 15. novembril 2000 ÜRO resolutsiooniga 55/25 vastu võetud rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni (edaspidi „Palermo konventsioon“) ja selle protokollide järgimist ja rakendamist.

4. Lepinguosalised edendavad 31. oktoobril 2003 ÜRO resolutsiooniga 58/4 vastu võetud ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni rakendamist ja toetavad 9.–13. novembril 2009 Dohas toimunud ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni osalisriikide konverentsil loodud ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni rakendamise läbivaatamise mehhanismi (edaspidi „rakendamise läbivaatamise mehhanism“), pidades seejuures kinni läbipaistvuse põhimõttest ja tagades kodanikuühiskonna osalemise rakendamise läbivaatamise mehhanismis.

5. Lepinguosalised tunnistavad rahvusvahelise kaubanduse ja investeringutega seotud korruptsiooni vastu võitlemise tähtsust ning kohustuvad sel eesmärgil järgima käesolevale lepingule lisatud korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemise protokoll.

ARTIKKEL 3.3

Ränne, varjupaik ja piirihaldus

1. Lepinguosalised teevad koostööd rändeküsimustes ning vahetavad kogemusi ja teavet oma vastavate õigusnormide ja pädevuste raames, sealhulgas seadusliku ja ebaseadusliku rände, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubandusevastase võitluse, rände ja arengu, varjupaiga, tagasivõtmise, integratsiooni, viisade, seadusliku rände hõlbustamise, rändekontrolli ja piirihalduse valdkonnas. Lepinguosalised vahetavad parimaid tavasid sisserännanud naiste ja laste, eelkõige saatjata naiste ja laste ning muude haavatavate rühmade kaitse kohta.

2. Lepinguosalisel teevad koostööd, et ennetada ebaseaduslikku rännet, võidelda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastu ning edendada turvalist, seaduslikku ja korrapärast rännet. Sel eesmärgil tehakse oma vastavate õigusnormide raames järgmist:

- a) Mehhiko võtab liikmesriigi taotluse korral ja ilma täiendavate formaalsusteta tagasi kõik oma kodanikud, kes on kohustatud liikmesriigi territooriumilt tagasi pöörduma, kui erilepingus ei ole sätestatud teisiti;
- b) iga liikmesriik võtab Mehhiko taotluse korral ja ilma täiendavate formaalsusteta tagasi kõik oma kodanikud, kes on kohustatud Mehhiko territooriumilt tagasi pöörduma, kui erilepingus ei ole sätestatud teisiti;
- c) liikmesriigid ja Mehhiko annavad oma kodanikele punktides a ja b osutatud eesmärkidel asjakohased reisidokumendid või aktsepteerivad liidu reisidokumentide kasutamist tagasisaatmise eesmärgil;
- d) lepinguosalisel püüavad pidada läbirääkimisi erilepingu üle, milles määratakse kindlaks kodanike tagasivõtmise kohustused, sealhulgas kodakondsust kinnitavad tõendid. Kõnealuse lepinguga kehtestatakse kolmandate riikide kodanike tagasivõtmise tingimused.

ARTIKKEL 3.4

Ülemaailmne narkoprobleem

1. Lepinguosaliselised teevad koostööd, et tagada tasakaalustatud ja terviklik lähenemisviis narkoküsimustele, et:

- a) ühendada jõupingutused ülemaailmset narkoprobleemi käsitleva ÜRO Peaassamblee 2016. aasta erakorralise istungjärgu (UNGASS 2016) tegevussoovituste tulemuslikuks rakendamiseks;
- b) tegeleda ülemaailmse narkoprobleemi tervishoiualaste ja sotsiaalsete tagajärgedega poliitika abil, mille eesmärk on saavutada kestlik areng, kasutades selleks kõigil tasanditel igakülgsed tõenditel põhinevaid nõudluse vähendamise algatusi, mis hõlmavad eelkõige ennetus-, ravi-, rehabilitatsiooni- ja sotsiaalse taasintegreerimise programme;
- c) investeerida ravis ja suurendada riiklikes tervishoiusüsteemides teadlikkust narkootikumitarbimisele reageerimisest;
- d) tõhustada epidemioloogilisi uuringuid ning parandada veelgi statistilise teabe süstemaatilist kättesaadavust ja kvaliteeti kõigis narkootikumidega seotud valdkondades;

- e) tagada rahvatervisealane lähenemisviis, millega edendatakse kontrollitavate ainete kättesaadavust meditsiinilistel ja teaduslikel eesmärkidel, vältides samal ajal nende kõrvaletoiimetamist ebaseaduslikule turule;
- f) vähendada ebaseaduslike narkootikumide ja uute psühhoaktiivsete ainete pakkumist, nendega kauplemist ja nende nõudlust, sealhulgas vajaduse korral teabevahetuse ja muude koostöömeetmete abil;
- g) arvestada soolist ja inimõiguste aspekti kõikides uimasteid käsitlevates poliitikameetmetes ja programmides;
- h) kohaldada isikute puhul, kes on toime pannud narkoseaduste rikkumisi ja narkootikumidega seotud süütegusid, rohkem alternatiive sunnimeetmetele;
- i) tegeleda narkootiliste, psühhotroopsete ja uute psühhoaktiivsete ainete ebaseaduslikuks tootmiseks kasutatavate keemiliste lähteainete, oluliste kemikaalide ja neid sisaldavate toodete või valmististe kõrvaletoiimetamise probleemiga.

2. Lepinguosaliselised teevad nende eesmärkide saavutamiseks koostööd, sealhulgas ergutades võimaluse korral kolmanda riiki, kes ei ole seda veel teinud, ratifitseerima ja rakendama olemasolevaid rahvusvahelisi uimastikontrolli konventsioone ja protokolle, mille osalised nad on. Lepinguosaliselised tuginevad oma meetmetes kohaldatavatele õigusnormidele, üldtunnustatud põhimõtetele, mis on kooskõlas asjakohaste ÜRO uimastikontrolli konventsioonidega, ning soovitudele, mis on esitatud ÜRO Peaassamblee 2016. aasta erakorralise istungjärku lõppdokumendis „Our joint commitment to effectively addressing and countering the world drug problem“ (mis on kõige uuem rahvusvaheline kokkulepe rahvusvahelise uimastipoliitika kohta), et teha kokkuvõtte sellest, kuidas on ülemaailmse narkoprobleemi ühiseks käsitlemiseks ja selle vastu võitlemiseks võetud kohustusi täidetud, pidades eelkõige silmas 2019. aastaks seatud tähtaega.

ARTIKKEL 3.5

Rahapesu ja terrorismi rahastamine

Lepinguosaliselised teevad koostööd, et vältida ja tulemuslikult tõkestada oma finantsasutuste ja teatavate finantssektoriväliste ettevõtete ja ametikohtade kasutamist kuritegelikul teel saadud tulu rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks. Selleks vahetavad nad oma asjakohaste õigusaktide raamistikus teavet ja teevad koostööd, et tagada rahapesuvastase töökonna soovitude ja muude selles valdkonnas tegutsevate rahvusvaheliste organisatsioonide poolt vastu võetud standardite tulemuslik ja täielik rakendamine. Sellise koostöö hulka võib muu hulgas kuuluda kuritegelikust tegevusest saadud tulu või terrorismi rahastamisega seotud vara või rahaliste vahendite sissenõudmine, arestimine, konfiskeerimine, jälitamine, tuvastamine ja tagastamine.

ARTIKKEL 3.6

Küberkuritegevus

1. Lepinguosalisised tunnistavad, et küberkuritegevus on ülemaailmne probleem, millele tuleb reageerida maailma tasandil. Lepinguosalisised tugevdavad koostööd küberkuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks, vahetades teavet ning parimaid tavaid ja suundumusi kooskõlas oma vastavate õigusaktidega ja asjakohaste rahvusvaheliste küberkuritegevusealaste õigusaktidega. Lepinguosalisised teevad vajaduse korral koostööd, et abistada ja toetada teisi riike tulemuslike õigusaktide, poliitika ja tavade väljatöötamisel küberkuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

2. Lepinguosalisised vahetavad vajaduse korral kooskõlas oma vastavate õigusaktidega teavet, kogemusi ja parimaid tavaid sellistes valdkondades nagu küberkuritegude uurijate väljaõpe ja koolitus, küberkuritegevuse uurimine ja digitaalkriminalistika, võttes fookusesse laste seksuaalse ärakasutamise vastase võitluse ja elutähtsa taristu, muu hulgas finants-, energia- ja telekommunikatsioonisektori kaitsmise.

ARTIKKEL 3.7

Isikuandmete kaitse

1. Lepinguosalisised tunnistavad eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõiguste kaitsmise tähtsust. Lepinguosalisised teevad koostööd, et tagada nende põhiõiguste austamine, sealhulgas õiguskaitse valdkonnas ning terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude ennetamisel ja nende vastu võitlemisel.

2. Lepinguosaliselised teevad koostööd, et edendada isikuandmete kaitse kõrget taset. Kahe- ja mitmepoolisel tasandil tehtav koostöö võib sisaldada suutlikkuse suurendamist, tehnilist abi, teabe ja oskusteabe vahetamist ning koostööd rahvusvaheliste partnerite reguleerivate asutuste kaudu vastavalt lepinguosaliste kokkuleppele.

ARTIKKEL 3.8

Tarbijapoliitika

Lepinguosalised tunnistavad tarbijakaitse kõrge taseme tagamise tähtsust ja püüavad sel eesmärgil teha koostööd tarbijapoliitika valdkonnas. Niivõrd kui see on võimalik, võib sellise koostöö raames muu hulgas:

- a) vahetada teavet tarbijakaitseraamistike kohta, sealhulgas tarbijakaitseõiguse, tarbekaupade ohutuse, tarbijate õiguskaitse ja tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise kohta;
- b) ergutada sõltumatute tarbijaühenduste arengut ja tugevdada tarbijate esindajate vahelisi kontakte.

ARTIKKEL 3.9

Konsulaarkaitse

Mehhiko on nõus, et tema territooriumil esindatud ELi liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarasutused pakuvad oma liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel kaitset ka selliste ELi liikmesriikide kodanikele, kellel ei ole Mehhikos alalist esindust, mis pakuks konkreetsel juhul konsulaarkaitset.

ARTIKKEL 3.10

Katastroofiohu juhtimine ja elanikkonnakaitse

Lepinguosalised tunnistavad vajadust tulla toime nii kohalikul kui ka maailma tasandil looduslikest ja inimtegevusest tingitud katastroofidest tulenevate ohtudega. Lepinguosalised kinnitavad oma ühist soovi parandada ennetus-, leevendus-, valmisoleku-, varajase hoiatamise, reageerimis- ja taastamismeetmeid, et suurendada ühiskonna ja taristu vastupidavust, ning teha asjakohasel juhul kahe- ja mitmepoolsel tasandil koostööd, et parandada ülemaailmse katastroofiohu juhtimise tulemusi kooskõlas Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikuga 2015–2030 ning kestliku arengu eesmärkide, Pariisi kliimakokkuleppe (edaspidi „Pariisi kokkulepe“) ja uue linnade tegevuskavaga.

4. PEATÜKK

KESTLIK ARENG

ARTIKKEL 4.1

Kestlik areng

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma tahet saavutada kestlik areng, nagu on väljendatud tegevuskavas 2030. Lepinguosalised tunnistavad, et kestlik areng eeldab pikas perspektiivis kaasavat majanduskasvu, sotsiaalset heaolu ja loodusvarade säästvat kasutamist. Tõdetakse, et need kolm mõõdet on omavahel tihedalt seotud ja tugevdavad üksteist.
2. Lepinguosalised edendavad kestlikku arengut selle kolmes mõõtmes – majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde –, sealhulgas loodusvarade vastutustundlikku ja tõhusat kasutamist ning säästvat majandamist tasakaalustatud viisil vastavalt oma prioriteetidele ja oludele, ning suurendavad teadlikkust keskkonnakahju majanduslikest ja sotsiaalsetest kuludest, jätkusuutmatutest tootmis- ja tarbimismudelitest ning nende mõjust inimeste heaolule.
3. Lepinguosalised edendavad inimesi kaasavat kestlikku arengut dialoogi, ühismeetmete, parimate tavade jagamise, kõigi tasandite hea valitsemistava ja rahaliste vahendite kaasamise kaudu, kasutades parimal võimalikul viisil ära olemasolevaid rahastamisvahendeid ja uurides uute rahastamisvahendite loomise võimalusi.

ARTIKKEL 4.2

Koostöö kestliku arengu valdkonnas

1. Arengukoostöö peamine eesmärk on rakendada tegevuskava 2030 selle mitmemõõtmelises ja inimkeskses perspektiivis ning saavutada kestliku arengu eesmärgid. Tõhusa arengukoostöö põhimõtted, mis on esitatud ülemaailmses tõhusa arengukoostöö partnerluses, mis tugineb 2. märtsil 2005 Pariisis toimunud abi tõhususe kõrgetasemelisel foorumil vastu võetud Pariisi deklaratsioonile abi tõhususe kohta ja 4. septembril 2008 Accras toimunud abi tõhususe kõrgetasemelisel foorumil heaks kiidetud Accra tegevuskavale, on olulised vahendid, millega seda arengumõju maksimeerida.
2. Lepinguosalised käsitlevad kestliku arengu eesmärkide saavutamise seotud probleeme, seades esikohale kummagi lepinguosalise vajadused ja riikide isevastutuse, võttes arvesse piirkondlikku konteksti ning luues sünergiaid ja arengupartnerlusi valdkonna mitmesuguste sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonna, kohalike omavalitsuste, erasektori ja mittetulundusühendustega. Tunnistades valitsuste kesket rolli arengu edendamisel, teevad lepinguosalised koostööd ka selleks, et edendada kestliku arengu poliitika rakendamist erasektoris, eelkõige VKEdes.
3. Lepinguosalised teevad koostööd ülemaailmse ressursitõhususe ning tarbimis- ja tootmismudelite kestlikkuse järkjärguliseks parandamiseks kooskõlas kokkulepitud rahvusvaheliste raamistikega ning püüavad võtta meetmeid majanduskasvu lahtisidumiseks keskkonnaseisundi halvenemisest.

4. Lepinguosaliselised peavad korrapärast poliitilist dialoogi kestliku arengu ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise üle, tuginedes ühistele prioriteetidele, et parandada oma arengukoostöö kvaliteeti ja tulemuslikkust kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud abi ja arengu tõhususe põhimõtetega.

5. Lepinguosaliselised tunnistavad, et elurikkuse kaitse ja säästva kasutamise arvestamine asjaomaste sektorite valdkondlikes ja sektoriülestes kavades, programmides ja poliitikameetmetes ning õiguslike, institutsiooniliste ja reguleerivate siseriiklike raamistike tugevdamine võib aidata avaldada positiivset mõju elurikkusele ja selle ökosüsteemi teenustele ning saavutada säästva arengu. Lepinguosaliselised teevad koostööd, et integreerida bioloogilise mitmekesisuse arvestamine asjakohastesse sektoritesse, et suurendada jõupingutusi elurikkuse kadumise peatamiseks ja inimeste heaolu parandamiseks.

6. Lepinguosaliselised teevad koostööd ja võtavad ühismeetmeid, sealhulgas kahepoolse koordineerimise kaudu asjakohastel mitmepoolsetel foorumitel, ning teevad piirkondlikku ja kolmepoolset koostööd, mis põhineb eelistatavalt olemasolevatel mehhanismidel ja algatustel, pidades silmas oma kestliku arengu dialoogi ja kestliku arengu tegevuskava 2030 raames võetud kohustusi. Koostöövaldkondade hulka võivad muu hulgas kuuluda:

- a) kestliku arengu eesmärkide ja sihtide rakendamine;
- b) keskkonnakaitse kõigil tasanditel, sealhulgas loodusvarade säilitamine ja säästev kasutamine;

- c) kliimamuutused, vastupanuvõime, katastroofiohu juhtimine ja säästev energia;
- d) julgeoleku ja arengu seotus, sealhulgas stabiilsuse ja julgeoleku suurendamine, õigusriigi toetamine ning võitlus ülemaailmse narkoprobleemi ja rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu;
- e) kaasav majanduskasv ja töökohtade loomine;
- f) juhtimine, sealhulgas eelarve-, majandus-, keskkonna- ja sotsiaalse juhtimise tugevdamine;
- g) haridus, sealhulgas kõrgharidus, tehniline ja kutseõpe, suutlikkuse suurendamine, innovatsioon ja vahetused nendes valdkondades; ning
- h) erasektori osalemise strateegiad.

7. Lepinguosalisel jätkavad kolmepoolse koostöö arendamist, et toetada kolmandaid riike, sealhulgas vähim arenenud riike ja teisi haavatavas olukorras arenguriike, nagu väikesed arenevad saareriigid, kestliku arengu eesmärkide rakendamisel. Sellega seoses analüüsivad lepinguosalisel uuenduslikke osalemisviise, sealhulgas vajaduse korral rohkem arenenud arengumaade jaoks. Kolmepoolne koostöö koosneb kohandatud strateegiate ja ühiselt kokku lepitud meetmete toetamisest, võttes aluseks kolmandate riikide vajadused. Selleks töötavad lepinguosalisel välja koordineeritud koostöömeetmed, nagu tehniline abi, koolitus, suutlikkuse suurendamine, teadmiste jagamine ja muud koostöövormid, mis on ühiselt kindlaks määratud lepinguosaliste vahel ja ka abi saava kolmanda riigiga.

8. Koostöö raames võib muu hulgas:
- a) suurendada suutlikkust ja jagada teadmisi koolituskursuste, õpikodade ja seminaride, ekspertide vahetuse, uuringute ja ühiste teadusuuringute kaudu;
 - b) kaasata rahalisi vahendeid segarahastamistoimingute kaudu koostöös Euroopa Investeeringispanga ja Euroopa muude arengut rahastavate asutustega;
 - c) kaaluda vajaduse korral muid arengu rahastamise vorme, keskendudes uuenduslikele rahastamismehhanismidele, nagu kolmepoolne koostöö; ning
 - d) vahetada teavet arengu tõhususe parimate tavade kohta.
9. Lepinguosalised teevad koostööd vastutuse ja läbipaistvuse suurendamiseks, keskendudes arengutulemuste parandamisele, ning teevad koostööd, et tugevdada riiklikke süsteeme kestlike teenuste osutamiseks ning soolise aspekti arvestamiseks kõigis programmides ja vahendites.
10. Arengukoostöö toimub kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliselt kokkulepitud põhimõtete ja poliitikaga, mida mõlemad lepinguosalised on kohustunud järgima.

ARTIKKEL 4.3

Kestliku linnaarengu tegevuskava

Lepinguosalised teevad koostööd selliste poliitikameetmete rakendamisel, millega edendatakse kestlikke linnaasundusi, sealhulgas neid, mille aluseks on uus linnade tegevuskava, mille eesmärk on tagada, et linnades ja asulates oleks kõigil inimestel võrdsed õigused ja võimalused ning põhivabadused kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega, eelkõige eesmärgiga 11 muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks, säilenõtkeks ja kestlikuks.

ARTIKKEL 4.4

Regionaal- ja linnapoliitika arendamine

1. Lepinguosalised tunnistavad tasakaalustatud ja kestliku territoriaalse ja linnaarengu edendamise poliitika tähtsust, sest see aitab tõhusalt kaasa tegevuskava 2030 ja uue linnade tegevuskava eesmärkide saavutamisele.
2. Lepinguosalised edendavad koostööd ja partnerlust, millesse on kaasatud kõik piirkondliku ja territoriaalse arengu ning linnade säästva arengu valdkonna peamised osalejad, eelkõige seoses viisidega, kuidas käsitleda territoriaalseid ja linnadega seotud probleeme integreeritud ja terviklikul viisil.
3. Lepinguosalised töötavad võimaluse korral välja konkreetsed võimalused piirkondadevaheliseks ja linnadevaheliseks koostööks, mille abil leida piirkondlikele ja linnapiirkondade probleemidele kestlikke lahendusi, et parandada suutlikkuse suurendamist kogemuste ja tavade vahetamise ning vastastikuse õppimise kaudu.

5. PEATÜKK

KESKKOND, KLIIMAMUUTUSED JA ENERGIA

ARTIKKEL 5.1

Keskkond

1. Lepinguosalised tunnistavad vajadust kaitsta, säilitada, taastada ja säästvalt majandada loodusvarasid ja elurikkust, sealhulgas pinnast, maad, metsi, vett, ookeane, meresid ja mereressursse, millele tugineb säästev areng, mis toetab praeguste ja tulevaste põlvkondade vajadusi.
2. Lepinguosalised tunnistavad ülemaailmse keskkonnaalase juhtimise ja rahvusvaheliste õigusnormide, sealhulgas mitmepoolsete keskkonnalepingute tähtsust ühist huvi pakkuvate keskkonnaprobleemide lahendamisel. Kumbki lepinguosaline kinnitab veel kord oma kindlat kavatsust rakendada mitmepoolseid keskkonnalepinguid, mille osaline ta on.

3. Lepinguosaliselised tugevdavad koostööd vastastikku kokku lepitud prioriteetsetes valdkondades, mis puudutavad keskkonnakaitset ning loodusvarade säilitamist, vastutustundlikku ja tõhusat kasutamist ja säästvat majandamist ning keskkonnakaalutluste arvessevõtmist kõigis koostöövaldkondades, sealhulgas rahvusvahelisel ja piirkondlikul tasandil. Prioriteetsete meetmetena võib muu hulgas:

- a) edendada head keskkonnaalast juhtimist, sealhulgas poliitikadialoogi sellistes koostöövaldkondades nagu ÜRO Keskkonnaassamblee resolutsioonide ja mitmepoolsete keskkonnalepingute rakendamine, ning edendada keskkonnaõiguse järgimist;
- b) määrata kindlaks kahepoolsed prioriteedid ning edendada tehnoloogia- ja teadmussiiret ning teabe, tehnilise oskusteabe ja parimate tavade vahetamist järgmistes valdkondades:
 - i) keskkonnaalaste õigusaktide rakendamine ja täitmise tagamine;
 - ii) keskkonnasäästlik majanduskasv, sealhulgas kestlik tarbimine ja tootmine, ressursitõhusus, ringmajandus ja roheline rahandus;
 - iii) elurikkuse arvestamine majandus- ja tootmissektorites;
 - iv) metsade kaitse, säilitamine ja säästev majandamine;

- v) elurikkuse kaitse, säilitamine ja säästev kasutamine, sealhulgas ökosüsteemide ja nende teenuste kaardistamine ja hindamine, nende väärtustamine ja muud elurikkuse kaitse majanduslikud vahendid, samuti juurdepääs geneetilistele ressurssidele ning nende kasutamisest saadava tulu õiglane ja erapooletu jaotamine;
- vi) mulla degradeerumine ja kõrbestumine;
- vii) looduslike liikide, metsaressursside ja geneetiliste ressursside ebaseadusliku omandamise ja nendega kaubitsemise ennetamine ja nende vastu võitlemine ning nendega seadusliku kestliku ja jälgitava kauplemise toetamine;
- viii) kemikaalide ja jäätmete keskkonnahoidlik käitlemine;
- ix) veevarude integreeritud majandamine ning õhu- ja mullapoliitika;
- x) ranniku- ja merekeskkonna kaitse ja majandamine ning kestlik sinine majandus;
- xi) kaitsealade, sealhulgas merekaitsealade määramine, esindavus, tulemuslik haldamine ja ühendatus ning muud tõhusad piirkonnapõhised kaitsemeetmed; ning
- xii) võimaluse korral koostöö erasektoriga käesolevas punktis osutatud valdkondades.

ARTIKKEL 5.2

Kliimamuutused

1. Lepinguosaliselised tunnistavad, et akuutne kliimamuutuste oht nõuab ühiseid meetmeid, mille abil tagada vähese heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimeline areng, ning kohanemismeetmeid.
2. Lepinguosaliselised tunnistavad kliimamuutusi käsitlevate rahvusvaheliste õigusnormide ja lepingute, eelkõige 9. mail 1992 New Yorgis sõlmitud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Pariisi kokkuleppe tähtsust, rõhutavad, et nende rakendamine on pöördumatu, ning kinnitavad veel kord nendest lepingutest tulenevaid kohustusi.
3. Lepinguosaliselised teevad ühiselt tööd selle nimel, et tugevdada oma koostööd ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames, rakendada Pariisi kokkulepet ja oma riiklikult kindlaksmääratud panuseid ning kutsuda ka teisi riike üles seda tegema ja töötama välja vähese kasvuhoonegaaside heitega arengu pikaajalisi strateegiaid.
4. Koostöö raames võib muu hulgas:
 - a) hõlbustada täiendavate meetmete võtmist, et aidata kaasa riigisisestele aruteludele ja poliitilisele tegevusele;
 - b) toetada vähese CO₂ heitega majanduse arengut kooskõlas Pariisi kokkuleppega;

- c) võtta riiklikult kindlaksmääratud panuseid arvesse riikide valdkondliku poliitika kujundamisel ja meetmete väljatöötamisel sellistes valdkondades nagu transport, energeetika, taristu, linnaplaneerimine, maakasutus ja investeerimissektori strateegiad, sealhulgas integreerida valdkondlikesse arengustrateegiatesse kohanemisprotsessid;
- d) toetada hõlbustavat dialoogi ja määrata kõigis riikides varakult kindlaks, kuidas hakatakse kliimameetmeid läbi vaatama;
- e) töötada Pariisi kokkuleppe raames välja läbipaistvuse tegevuskava, mille juurde kuuluvad poliitikadialoog ja koostöö vastastikku kokku lepitud prioriteetsetes valdkondades;
- f) edendada muid protsesse, nagu rahvusvahelise lennunduse heitkoguste stabiliseerimine 2020. aasta tasemel Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) poolt, laevade kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise tervikliku strateegia sõnastamine ja vastuvõtmine Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni poolt või fluorosüsivesinike ulatuslik järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine vastavalt osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolliga muudatusele, mis võeti vastu 15. oktoobril 2016 Kigalis, sealhulgas selle ratifitseerimine ning kiire rakendamise tagamine, et saavutada kogu maailmas fluorosüsivesinike tarbimise ja tootmise ulatuslik järkjärguline vähendamine;
- g) edendada Pariisi kokkuleppe raames riigisiseseid kliimaprogramme ja -poliitikat, sealhulgas heitkoguste seiret ning turu- ja turuväliseid mehhanisme, kestliku ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise taristu arendamist, taastuvenergia kasutamist, energiatõhusust, säästvat transporti ning programme ja poliitikat, mis tegelevad kahjuliku mõjuga, mida avaldavad kliimale raadamine ning metsade, pinnase ja kõigi ökosüsteemide seisundi halvenemine;

- h) tugevdada sünergiat ettevõtjate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike omavalitsustega, et täiendada riikide jõupingutusi;
- i) edendada erasektori liikumist vähese CO₂ heitega majanduse suunas;
- j) edendada turupõhiseid meetmeid CO₂ heite maksustamise ja põhimõtte „saastaja maksab“ kehtestamiseks;
- k) edendada majanduslikult elujõuliste vähese heitega ja muude kliimasõbralike tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu;
- l) kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused ning edendada kestliku ja vähese CO₂ heitega majanduse arendamist, näiteks investeeringuid taastuenergiasse ja energiatõhusaid lahendusi;
- m) tõhustada kliimamuutuste vallas kahepoolset dialoogi ja meetmeid, mis käsitlevad kliimamuutustega kohanemist, nende leevendamist ja rakendamisevahendeid, mille hulka kuuluvad tehnosiire, suutlikkuse suurendamine ja rahastamine;
- n) edendada soolist võrdõiguslikkust ja noori käsitlevate valdkonnaülest lähenemisviiside arvessevõtmist tegevuskava 2030 ja Pariisi kokkuleppe rakendamisel;
- o) edendada veevarudele avalduvat kliimamõju käsitlevat poliitikat;

- p) rakendada 2. detsembril 2015 Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste konverentsil esitletud Pariisi pakti, mis käsitleb vett ja kliimamuutustega kohanemist jõgede, järvede ja põhjavee vesikondades, ning 23. septembril 2014 New Yorgis toimunud kliimatippkohtumisel käivitatud Lima-Pariisi tegevuskava;
- q) tugevdada koostöökavasid, et tagada tulevikus ambitsioonikamad riiklikult kindlaksmääratud panused, võttes samal ajal arvesse ülemaailmset kokkuvõtete tegemise protsessi.

ARTIKKEL 5.3

Energia

1. Lepinguosalisel tunnistavad energiaspektori tähtsust majandusliku jõukuse ning rahvusvahelise rahu ja stabiilsuse seisukohast ning rõhutavad, et energiaspektori ümberkujundamine on tegevuskavas 2030 ja Pariisi kokkuleppes sätestatud eesmärkide saavutamise võti. Nad tunnistavad vajadust parandada ja mitmekesistada energiavarustust (sealhulgas taastuvenergia edendamine), edendada innovatsiooni, teadus- ja arendustegevust ja inimeste koolitamist ning suurendada energiatõhusust, et parandada energiatootlikkust ja energiajulgeolekut ning tagada ohutu, kestlik ja taskukohane energia. Lepinguosalisel tegutsevad nende eesmärkide saavutamise nimel.
2. Lepinguosalisel vahetavad energiaalast teavet ning teevad kahepoolset, piirkondlikku ja mitmepoolset koostööd, et edendada avatud ja konkurentsivõimelisi turge, jagada parimaid tavasid, edendada teaduspõhist ja läbipaistvat reguleerimist ning arutada energiaküsimustes tehtava koostöö võimaluste üle, näiteks rahvusvaheliste foorumite, mehhanismide ja algatuste raames.

6. PEATÜKK

PÕLLUMAJANDUS, MERENDUS JA KALANDUS

ARTIKKEL 6.1

Koostöö põllumajanduse ja maaelu arengu valdkonnas

Lepinguosalised teevad koostööd muu hulgas järgmistes valdkondades:

- a) põllumajandus- ja maaelu arengu poliitika;
- b) põllumajandusturu väljavaated;
- c) loodusvarade säästev majandamine ja kliimameetmed;
- d) kestlik ja vastupidav põllumajandus, mille saavutamiseks tuleb edendada teadlikkust maailma toiduga kindlustatuse komitee väljatöötatud põllumajandusse ja toidusüsteemidesse tehtavate vastutustundlike investeeringute põhimõtetest ning maa-, kalavarude ja metsavalduse vastutustundliku haldamise vabatahtlikest suunistest;
- e) maaelu arengu edendamine sel teel, et suurendatakse suutlikkust kaubandusega seotud küsimustes, sealhulgas geograafiliste tähistest kui intellektuaalomandi õigusega seotud küsimustes;

- f) mahepõllumajandus;
- g) teadusuuringud ja innovatsioon;
- h) säästvate tootmisprotsesside korraldamine ja arendamine põllumajanduslikus toidutööstuses (põllumajandus ja loomakasvatus);
- i) maakogukondade korraldus ja tootlik areng;
- j) toiduga kindlustatus;
- k) saagikoristusjärgse toidukao ja toidu raiskamise vältimine;
- l) rakendusuuringud põllumajandustoodete ja loomsete saaduste tootmiseks ja haldamiseks; ning
- m) põllumajandustoodete ja toiduainete töötlemine.

ARTIKKEL 6.2

Merendus ja kalandus

1. Lepinguosalisel tunnistavad kala- ja vesiviljelusvarude ja muu merendustegevuse kaitse ning säästva ja vastutustundliku majandamise olulisust ning nende mõju majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnavalaste võimaluste pakkumisel praegustele ja tulevastele põlvkondadele.

2. Lepinguosaliselised tõhustavad dialoogi ja koostööd kalanduse ja merenduse valdkonna vastastikust huvi pakkuvates küsimustes.
3. Lepinguosaliselised teevad kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega järgmist:
 - a) aitavad kaasa ülemaailmse ookeanide majandamise süsteemi parandamisele, sealhulgas kõrvaldades õiguslikud ja rakendamise puudujäägid ning edendades koos kolmandate riikidega merendus- ja kalandussektori asjakohaste õigusaktide ratifitseerimist ja rakendamist;
 - b) võtavad vastu tulemuslikud seire-, kontrolli- ja järelevalvemeetmed, näiteks vaatluskavad, laevaseiresüsteemid, ümberlaadimise kontroll, merel toimuv inspekteerimine ja sadamariigi meetmed, ning kaasnevad karistused, mille eesmärk on kaitsta kalavarusid ja ära hoida ülepüük;
 - c) säilitavad või võtavad vastu meetmed ja teevad koostööd, et võidelda ebaseadusliku, teatamata jäetud või reguleerimata kalapüügi (edaspidi „ETR-kalapüük“), sealhulgas vahetavad vajaduse korral teavet oma vetes toimuva ETR-kalapüügi kohta ning selliste strateegiate ja meetmete rakendamise kohta, millega jäetakse ETR-kalapüügist saadud tooted kaubavoogudest ja kalakasvanduste tegevusest kõrvale;
 - d) teevad koostööd piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonidega, milles mõlemad lepinguosaliselised on kas liikmed, vaatlejad või koostööd tegevad kolmandad riigid, ja vajaduse korral nende organisatsioonide sees, et saavutada hea juhtimistava, toetades sealhulgas teaduspõhiseid otsuseid ja nende täitmist kõnealustes organisatsioonides, ning

- e) edendavad keskkonnateadlike ja majanduslikult konkurentsivõimeliste säästvate tootmisprotsesside arendamist magevee- ja merevesiviljeluses;
- f) tugevdavad ookeanide ohutust ja julgeolekut;
- g) vähendavad survet ookeanidele, sealhulgas mereprügivastase võitluse kaudu;
- h) edendavad mereala ruumilist planeerimist ja rannikuala integreeritud haldamist;
- i) toetavad mereuuringuid ja biotehnoloogiat ning
- j) vahetavad parimaid tavasid lepinguosalistele vastastikust huvi pakkuva merendusalse majandustegevuse, nagu ookeanienergia ning ranniku- ja mereturismi kestliku arengu kohta.

7. PEATÜKK

MAJANDUSPOLIITIKA

ARTIKKEL 7.1

Makromajanduspoliitika

Lepinguosalised tugevdavad oma ametiasutuste vahelist dialoogi makromajanduspoliitika ja sellealaste suundumuste üle ning edendavad asjakohase teabe ja arvamuste vahetamist.

ARTIKKEL 7.2

Ettevõtlus ja tööstus, sealhulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad

1. Lepinguosalised edendavad soodsat keskkonda väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKEd“) arenguks ja konkurentsivõime parandamiseks ning vajaduse korral horisontaalse tööstuspoliitika alast koostööd. Koostöö raames:
 - a) edendatakse kokkupuuteid ettevõtjate vahel, soodustatakse ühisinvesteeringuid ning rajatakse olemasolevate horisontaalprogrammide kaudu ühissettevõtteid ja infovõrke;

- b) vahetatakse teavet ja kogemusi, mis on seotud VKEde konkurentsivõime parandamist edendavate raamtingimuste loomise ning VKEde asutamise menetlustega;
 - c) hõlbustatakse mõlema lepinguosalise VKEde tegevust;
 - d) vahetatakse teavet ja parimaid tavaid tööstuse 4.0 kohta ning
 - e) edendatakse ettevõtjate sotsiaalset vastutust ja aruandluskohustust ning toetatakse vastutustundlikke äritavaid, sealhulgas säästvat tarbimist ja tootmist.
2. Lepinguosalised hõlbustavad erasektori algatatud asjakohast koostööd.

ARTIKKEL 7.3

Äritegevus ja inimõigused

Lepinguosalised edendavad riiklikul tasandil ettevõtjate sotsiaalset vastutust kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste standarditega, nagu ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, OECD suunised hargmaistele ettevõtetele ja OECD hoolsuskohustuse suunised vastutustundliku äritegevuse kohta, ning edendavad rahvusvahelisel tasandil suutlikkuse suurendamist ja kogemuste vahetamist.

ARTIKKEL 7.4

Toorained

1. Lepinguosaliselised tunnistavad, et läbipaistev ja turupõhine lähenemisviis on parim viis luua keskkond, mis soodustab investeringuid toorainete tootmisse ja nendega kauplemisesse.
2. Lepinguosaliselised edendavad toorainetega seotud küsimustes koostööd asjakohases piirkondlikus või mitmepoolses keskkonnas või kahepoolse dialoogi kaudu kummagi lepinguosalise taotlusel, tuginedes vastastikustele huvidele. Koostöö eesmärk on kõrvaldada sellises keskkonnas toorainekaubanduse tõkked, tugevdada toorainekaubanduse reeglitel põhinevat ülemaailmset raamistikku, edendada ülemaailmsete tooraineturgude läbipaistvust ja aidata kaasa säästvate arengule.
3. Koostöö hulka võib kuuluda teabevahetus järgmistel teemadel:
 - a) pakkumine ja nõudlus, kahepoolsed kaubandus- ja investeerimisküsimused ning rahvusvahelise kaubanduse küsimused;
 - b) tariifsed ja mittetariifsed tõkked kaubeldavate toorainete, nendega seotud teenuste ja investeringute puhul;
 - c) lepinguosaliste õigusraamistikud;
 - d) tootmisprotsessides ja toorainete kasutamisel rakendatavad tehnoloogiad ning
 - e) parimad tavad, mis on seotud mäetööstuse kestliku arenguga, sealhulgas maavarade poliitika, maakasutuse planeerimise, loamenetluste, läbipaistvuse ja juhtimisega.

ARTIKKEL 7.5

Statistika

Lepinguosalised teevad koostööd statistika valdkonnas, eelkõige edendades aktiivselt parimate tavade jagamist. Koostöö raames võib muu hulgas:

- a) osaleda sagedamini kõrgetasemelistel rahvusvahelistel kohtumistel, kus käsitletakse vastastikust huvi pakkuvaid teemasid;
- b) ühtlustada statistikameetodeid, et parandada andmete võrreldavust, ning
- c) koostada ja levitada ametlikku statistikat ja töötada välja näitajad.

ARTIKKEL 7.6

Transport

1. Lepinguosalised teevad koostööd ja süvendavad dialoogi kõikides transpordipoliitika asjakohastes valdkondades, sealhulgas lõimitud transpordipoliitikas, et parandada kaupade ja reisijate liikumist, suurendada meresõidu- ja lennuohutust ja -turvalisust, edendada keskkonnakaitset ja tõhustada oma transpordisüsteeme.

2. Koostöö ja dialoogi raames võib muu hulgas:
- a) vahetada teavet ja parimaid tavasid oma transpordipoliitika kohta;
 - b) tugevdada Mehhiko ja liidu vahelisi lennundussuhteid, sealhulgas uurida võimalust sõlmida spetsiaalne lennundusleping;
 - c) edendada eesmärki saavutada kaubandusalustel ausa konkurentsi põhiselt piiranguteta juurdepääs rahvusvahelisele mereveoturule ja merekaubandusele;
 - d) hõlbustada meretransporti, logistikaahelaid ja mitmeliigilist transporti, et suurendada konkurentsivõimet ja tihendada majandussuhteid;
 - e) edendada keskkonnaga seotud transpordiküsimusi;
 - f) hõlbustada ekspertide dialoogi ja koostööd rahvusvahelistel transpordifoorumitel ning
 - g) toetada piiriülest elektroonilist teabevoogu, et edendada dünaamilist keskkonda tõhusate ja kulutõhusate transporditeenuste jaoks.

8. PEATÜKK

HARIDUS, KULTUUR JA SOTSIAALKÜSIMUSED

ARTIKKEL 8.1

Haridus

Lepinguosalised edendavad koostööd ja dialoogi asjakohastes haridussektorites, mille hulka kuuluvad:

- a) kõrghariduse ning tehnilise ja kutsehariduse ja -koolituse tugevdamine;
- b) kõrgkoolide üliõpilaste, teadlaste ning akadeemiliste ja haldustöötajate liikuvuse suurendamine ning
- c) kõrgharidusasutuste suutlikkuse suurendamine, sealhulgas kvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodide tunnustamise mehhanismide parandamine.

ARTIKKEL 8.2

Kultuur

1. Lepinguosaliselised teevad koostööd asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel, eelkõige ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioonis (edaspidi „UNESCO“), et saavutada ühised eesmärgid ja edendada kultuurilist mitmekesisust, sealhulgas rakendades kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni, mille UNESCO peakonverents võttis vastu 20. oktoobril 2005 Pariisis.
2. Lepinguosaliselised edendavad tihedamat koostööd kultuuri- ja loomesektoris ja -tööstuses, sealhulgas kujunemisjärgus ja uute tehnoloogiate ning audiovisuaalmeedia valdkonnas, et suurendada muu hulgas vastastikust mõistmist ja teadmisi teineteise kultuurist.
3. Lepinguosaliselised edendavad kultuurivahetust ja viivad eri kultuurivaldkondades olemasolevate koostööraamistike alusel ellu ühisalgatusi.
4. Lepinguosaliselised edendavad kunsti- ja kultuurivaldkonnas digitaalse infosu loomise, tutvustamise ja levitamisega seotud koostööd ja ühisalgatusi õigusraamistikus, milles tunnustatakse ja väärtustatakse loovisikute tööd, et parandada üldist juurdepääsu kultuurile ja selle komponentidele.

5. Lepinguosaliselised soodustavad kultuuridevahelist dialoogi oma kodanikuühiskonna organisatsioonide ja üksikisikute vahel.

6. Lepinguosaliselised tunnistavad, et kultuur võib konfliktide ennetamise ja kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnaalast mõõdet nii eest vedada kui ka soodustada, pidades silmas, et kultuuri- ja loomemajandus on arenenud riikide ja arengumaade majanduse peamised tõukejõud.

ARTIKKEL 8.3

Tööhõive ja sotsiaalküsimused

1. Lepinguosaliselised tunnistavad, et tööhõive- ja sotsiaalpoliitika keskmes peaksid olema elatustaseme parandamine, kvaliteetsete töökohtade loomine ja inimväärse töö edendamine.

2. Lepinguosaliselised austavad ja edendavad töölaseid aluspõhimõtteid ja põhiõigusi, mis on sätestatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (edaspidi „ILO“) tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis, mille Rahvusvaheline Töökonverents võttis vastu 18. juunil 1998 Genfis, ning vastavates ILO konventsioonides, mille osaliselised nad on.

3. Lepinguosaliselised tõhustavad koostööd tööhõive, sotsiaaldialoogi ja sotsiaalküsimuste valdkonnas ning edendavad tööhõivet, töötervishoidu ja tööohutust, tööküsimusi ja sotsiaalkaitset käsitleva teabe vahetamist.

ARTIKKEL 8.4

Ekspponentsiaalsed tehnoloogilised muutused

Lepinguosaliselised jagavad saadud kogemusi ja parimaid tavasid, et tulemuslikult ja terviklikult käsitleda seda, kuidas mõjutavad ekspponentsiaalsed tehnoloogilised muutused ning automatiseerimine ja selle tagajärjed kestliku arengu eesmärkide täielikku rakendamist.

ARTIKKEL 8.5

Sotsiaalne ühtekuuluvus ja kaasamine

Lepinguosaliselised teevad koostööd, et suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust vaesuse kõigi vormide, ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise kaudu, et saavutada kestliku arengu eesmärgid kogu maailmas ning edendada õiglast üleilmastumist, täielikku tööhõivet ja inimväärset tööd kõigile meestele ja naistele; selleks:

- a) tugevdatakse sotsiaalkaitseüsteeme;

- b) soodustatakse võrdset juurdepääsu ja mittediskrimineerimist sotsiaalpoliitikas;
- c) edendatakse innovatsiooni, et lahendada sotsiaalseid probleeme, vahetades teavet parimate tavade kohta, ning soodustatakse dialoogi ja teadusuuringuid selles sektoris ning
- d) edendatakse paremaks kaasamiseks sotsiaal- ja solidaarsusmajandust ja võideldakse vaesuse vastu.

ARTIKKEL 8.6

Tervis

1. Lepinguosalised teevad koostööd rahvatervise, sealhulgas haiguste ennetamise ja tervise edendamise valdkonnas, et parandada rahva tervist ja üldist tervisekindlustust.
2. Koostöö raames võib muu hulgas:
 - a) vahetada teavet ja teha koostööd vastastikust huvi pakkuvates küsimustes;
 - b) edendada rahvusvaheliste tervishoiualaste lepingute rakendamist ning
 - c) hõlbustada lõikes 1 osutatud valdkondades vahetusi, stipendiumide saamist ja koolitusprogrammide elluviimist.

ARTIKKEL 8.7

Turism

1. Lepinguosaliselised teevad koostööd turismi valdkonnas. Koostöö peamine eesmärk on parandada teabe ja parimate tavade vahetamist, et tagada turismi tasakaalustatud ja kestlik arendamine ning toetada töökohtade loomist ja majandusarengut.
2. Koostöös keskendutakse järgmisele:
 - a) loodus- ja kultuuripärandi potentsiaali kaitsmine ja maksimeerimine;
 - b) tavad, mis soodustavad vastutustundlikku turismi ja kohalike kogukondade austamist;
 - c) teabe ja parimate tavade vahetamine meetmete kohta, mille eesmärk on parandada turismisektoris oskusi ja pädevust;
 - d) loomemajanduses teabevahetuse ja koostöö ning turismisektoris innovatsiooni edendamine ning
 - e) parimate tavade vahetamine, et võtta turismis arvesse kestlikkuse põhimõtteid, eelkõige elurikkust.

9. PEATÜKK

TEADUSUURINGUD, INNOVATSIOON JA DIGIMAJANDUS

ARTIKKEL 9.1

Teadusuuringud ja innovatsioon

1. Lepinguosalised teevad koostööd teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni valdkonnas, lähtudes vastastikusest huvist ja kasust ning kooskõlas oma vastavate õigusaktidega. Koostöö eesmärk on edendada kestlikku arengut, lahendada ülemaailmseid ühiskondlikke probleeme, saavutada teaduse tipptase, parandada piirkondlikku konkurentsivõimet ning tugevdada lepinguosaliste vahelisi suhteid, mille tulemuseks oleksid pikaajalised partnerlused. Lepinguosalised edendavad kahepoolset ja piirkondlikul tasandil poliitikadialoogi ning kasutavad oma erinevaid vahendeid, sealhulgas teadus- ja tehnoloogiakoostöö lepinguid, vastastikku täiendaval viisil.
2. Lepinguosalised püüavad:
 - a) parandada teadlaste, ekspertide, üliõpilaste ja ettevõtjate liikuvuse ning materjalide ja seadmete piiriülese liikumise tingimusi;

- b) hõlbustada vastastikust juurdepääsu teineteise teadus-, tehnoloogia- ja innovatsiooniprogrammidele, teadustaristule ja -rajatistele, väljaannetele ja teadusandmetele;
 - c) suurendada koostööd normide kehtestamisele eelnevates teadusuuringutes ja standardimises ning
 - d) edendada ühiseid põhimõtteid, et saavutada teadus- ja innovatsiooniprojektides intellektuaalomandi õiguste piisav ja tulemuslik kaitse, sealhulgas õiguskaitse.
3. Lepinguosalisel edendavad valitsusasutuste, avaliku ja erasektori teaduskeskuste, kõrgharidusasutuste, innovatsiooniasutuste ja -võrgustike ning muude sidusrühmade, sealhulgas VKEde järgmisi tegevusi:
- a) ühisalgatused, millega suurendada teadlikkust teaduse, tehnoloogia, innovatsiooni ja suutlikkuse suurendamise programmide ning üksteise programmides osalemise võimalustest;
 - b) ühised kohtumised ja seminarid, mille eesmärk on vahetada teavet ja parimaid tavasid ning selgitada välja valdkonnad, milles teha ühiseid teadusuuringuid;
 - c) ühine teadustegevus vastastikust huvi pakkuvates valdkondades;
 - d) teaduskoostöö vastastikku tunnustatud hindamine ja asjaomaste tulemuste levitamine.

ARTIKKEL 9.2

Digimajandus

1. Lepinguosalisised tunnistavad, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi „IKT“) on tänapäeva elus kesksel kohal ning aitab vältimatu tegurina kaasa ühiskonnas teabe ja teadmiste tugevdamisele, et edendada majanduslikku, hariduslikku ja sotsiaalset arengut. Lepinguosalisised vahetavad arvamusi oma sellealase poliitika üle.
2. Koostöö raames võib muu hulgas:
 - a) vahetada arvamusi digitaalse ühtse turu poliitika eri aspektide, eelkõige elektroonilise side valdkonna poliitika ja reguleerimise üle, mille hulka kuuluvad juurdepääs lairibateenustele, eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse, e-valitsus, avatud valitsemine, avatud andmed, interneti turvalisus, e-tervis ja reguleerivate asutuste sõltumatus;
 - b) edendada IKTd kui majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise arengu, sotsiaalse ja e-kaasatuse ning kultuurilise mitmekesisuse edendamise vahendit, rõhutades ettevõtlikkust ja osaluskoostööd, parandades koolide netiühendust ning arendades teadus- ja akadeemilisi võrgustikke;
 - c) arendada välja muu hulgas piirkondliku tasandi teadusvõrgustike, andmetöötamise ja teadusandmete taristu ja teenuste vastastikune seotus ning edendada nende koostalitlusvõimet;

- d) teha koostööd e-valitsuse ja usaldusteenuste, näiteks e-allkirja ja e-identimise valdkonnas, keskendudes IKT kasutamist käsitlevate poliitikapõhimõtete, teabe ja parimate tavade vahetamisele, et ajakohastada avalikku haldust, edendada kvaliteetseid avalikke teenuseid ning parandada organisatsiooni tõhusust ja avaliku sektori vahendite läbipaistvat haldamist;
- e) vahetada teavet standardite, vastavushindamise ja tüübikinnituse kohta ning
- f) edendada spetsialistide, eriti noorte kutsetöötajate vahetust ja väljaõpet.